
KOŘENY – JAK ČÍST KRAJINU KOLEM SEBE A HLEDAT V NÍ SVÉ MÍSTO: EVALUAČNÍ ZPRÁVA

Jan Činčera, Masarykova univerzita Brno & Technická univerzita v Liberci, 2015

OBSAH

Souhrn.....	1
Program Kořeny.....	2
Metodologie evaluace.....	2
Prezentace výsledků.....	5
Vztah k místu.....	5
Význam Jizerky.....	6
Diskuse.....	10
Doporučení.....	11
Literatura.....	11
Příloha ukázka dotazníku před programem.....	12

SOUHRN

- Evaluace potvrdila, že program Kořeny pozitivně, i když mírně, posiluje vztah žáků ke své komunitě.
- Vztah žáků ke komunitě je negativně ovlivněn věkem (mladší žáci mají silnější vztah) a genderem. Zatímco v předchozí evaluaci program působil více na chlapce, v hodnoceném ročníku byl zjištěn vliv programu na dívky.
- Program pozitivně působí také na význam, který žáci připisují Jizerce. Zatímco před programem se žáci Jizerku snažili zejména geograficky zařadit a často si ji pletli s horou či pohořím, po programu tyto miskoncepty zmizely a žáci začali častěji lokalitu charakterizovat podle jejích konkrétních rysů. Zvýšil se také počet žáků, kteří dokázali lokalitu nějakým způsobem propojit sami se sebou a těch, kteří byli schopni uvést její specifické rysy.

PROGRAM KOŘENY

Program Kořeny je realizován v rámci pobytového střediska ekologické výchovy Jizerka, provozovaného Společností pro Jizerské hory. Jeho cílem je posílit zájem žáků o turistiku v Jizerských horách (zvláště pak obce Jizerka) a posílit jejich vztah k místu, kde žijí. Dílčími cíli pak jsou posílení atraktivity Jizerky jako turistické destinace a porozumění specifickým rysů Jizerky, jako unikátní lokality Jizerských hor (význam Jizerky).

Předkládaná zpráva představuje druhou, závěrečnou evaluaci programu. Výsledkem evaluace prvního ročníku bylo zjištění možného pozitivního dopadu programu na vztah chlapců k místu (place identity). U dívek byl tento vztah ve srovnání s chlapci vyšší už před zahájením programu a po jeho ukončení se obě skupiny prakticky vyrovnaly.

Evaluace nezjistila vliv programu na atraktivitu přírodního území. Z navazující kvalitativní sondy bylo dále patrné, že pobytová část programu na žáky zapůsobila, současně se ale někteří potýkali s nároky, kladené prostředím či fyzickou náročností. V programu také postrádali sociálně orientované aktivity. Práce na školním projektu jim sice zprostředkovala nový pohled na svoji komunitu, současně ale byla doprovázena konflikty v žákovských týmech (Činčera, Johnson, & Kovačiková, v recezním řízení).

METODOLOGIE EVALUACE

Cílem evaluace bylo odpovědět na následující otázky:

- Jaký vliv má program na význam, který žáci přisuzují Jizerce?
- Má program vliv na vztah žáků k místu, kde žijí?
- Funguje program stejně pro chlapce i pro dívky?
- Funguje program stejně pro první, druhý i třetí stupeň základních škol?

Pro nalezení odpovědí byl použit jednoduchý evaluační plán typu pretest/posttest. Žáci vyplňovali pretest 1-2 týdny před zahájením školní fáze programu a posttest 2-3 týdny po ukončení navazujícího školního projektu. Žáci odpovídali na celkem sedm pětibodových položek, hodnotící jejich vztah k místu, kde žijí (place identity) (v. tab. č. 1).

Pro analýzu byly použity neparametrické testy a to Wilcoxonův párový test pro porovnávání rozdílů před a po programu a Mann-Whitneyho nepárový test pro porovnávání rozdílů mezi chlapci a dívkami před či po programu.

Tab. č. 1 Vlastnosti testů

Skupina	N	Cronbach alfa	W	P
První stupeň	66	0,69	0,77	<0.001
Druhý stupeň	129	0,77	0.95	0.47
Gymnázium	28	0,71	0.94	0.24

Poznámka: „N“ udává počet respondentů použitých pro analýzu. „Atraktivita“ a „Vztah k místu“ udávají počet položek v použité verzi dotazníku. „Max“ udává maximální počet bodů, který respondenti mohli získat, nejnižší počet vždy odpovídá počtu položek ve škále. Hodnota „Cronbach alfa“ udává míru interní reliability naměřenou v pretestu. „W“ udává hodnotu Shapiro-Wilksova testu normality naměřenou v pretestu a „p“ odpovídající míru pravděpodobnosti normální distribuce hodnot.

V rámci čištění dat byla vymazána data od respondentů, kteří se neúčastnili některé části programu (pobytové či projektové), nebo neodpověděli na některou z položek. Finální složení respondentů pro analýzu uvádí tab. č. 2:

Tab. č. 2 Složení respondentů

Skupina	Počet	Chlapců	Dívek	Průměrný věk	Směrodatná odchylka
První stupeň	66	36	29	9,8	0,94
Druhý stupeň	132	58	74	12,7	1,11
Gymnázium	20	6	14	16,1	0,44

Význam Jizerky byl analyzován pomocí kódování žákovských odpovědí na položené otázky, které byly zařazeny do pretestu i posttestu. Těmi byly otázky:

- „Jizerce **vím**, že...“ (znalost)
- „Jizerka je **pro mě** místo, které...“ (osobní význam)
- „Kdybys měl/-a někomu jednou větou říct, co je na Jizerce **jiné, než jinde**, bylo by to...“ (jedinečnost)

Pro analýzu byly vybrány pouze odpovědi od respondentů, kteří odpověděli na otázku v pretestu i v posttestu. Ty byly dále hodnoceny zvlášť podle věkového stupně respondentů.

V rámci zpracování bylo pro každou otázku použito vlastní kódovací schéma, kdy za každé uvedení hodnoty odpovídající dané kategorii získal respondent bod. Respondent tedy mohl získat žádný i více bodů v žádné či více kategoriích. Použité kategorie i počty respondentů uvádí tab. č. 3:

Tab. č. 3 Kódovací schéma pro kategorii Znalost Jizerky

Kódy	Definice	Příklady		Počet	Věk
Umístění	Správné geografické určení obce Jizerka	Je na hranicích ČR	První stupeň	58	9,8
Místní informace	Konkrétní reálie související s obcí a jejím okolím.	Hledali se poklady. Sklárny.	Druhý stupeň	74	12,8
Hodnocení	Pozitivní či negativní hodnocení jakýchkoliv rysů Jizerky.	Má hodně zajímavých příběhů	Třetí stupeň	17	6,1
Vzpomínky	Popis vlastní konkrétní zkušenosti s Jizerkou.	Je tam dřevěná chata, kde jsme bydleli	Celkem	149	12
Miskoncepty	Věcně nesprávné informace o obci.	Jizerské hory obklopují celou Českou republiku.			

Pro hodnocení osobního významu bylo vytvořeno jiné schéma. Výpovědi byly rozděleny do tří kategorií, na zkušenost, vztahy a rysy. Jako zkušenost byly kódovány výpovědi, které explicitně odkazovaly na konkrétní zkušenost respondenta s místem, tj. např. „*Sem navštívil jen dvakrát.*“, „*jsem ráda navštívila*“, atd.

Kategorie „rysy“ byla využita tehdy, pokud respondent význam Jizerky charakterizoval prostřednictvím uvedení rysů lokality, s použitím objektivujícího jazyka vyjadřujícího, jaké místo podle něj „je“, tj. např. „Je zajímavé, naučné, hezké.“, „Které není nijak výjimečné.“, „je obklopená nádhernou přírodou“.

Kategorie „vztah“ byla použita tehdy, pokud respondent ve své odpovědi použil vlastní zájmeno „já“ ve kterémkoliv tvaru, včetně větné konstrukce, které jej explicitně předpokládá, tj. např. „se mi líbí“, „rád navštívím znova“, „je mi ukradená“. Kategorie současně nebyla využita pro segmenty, které popisovaly pouhou návštěvu respondenta na místě.

V rámci každého výroku pak bylo rozhodnuto, zda obsahuje či neobsahuje segment odkazující k některé z uvedených kategorií. Pro následující analýzu pak byly porovnány četnosti nasycenosti jednotlivých kategorií, resp. pomocí chí kvadrát testu bylo vyhodnoceno, zda počet respondentů, kteří sytili / nesytili danou kategorii, zůstal stejný před programem i po něm.

V kategorii „jedinečnost“ byly odpovědi respondentů kódovány jako estetické kvality (např. „je to nádherné místo“), ekologická dimenze („je tam čerstvý vzduch“), přírodní rysy („je tam hodně přírody“), sociální rysy („je tam málo obyvatel“) a obecné („je to jiné, než jinde“). Stejně jako u předchozí analýzy, i zde byl porovnán počet respondentů, kteří sytili jednotlivé kategorie před a po programu. Analýza byla opět provedena pomocí chí kvadrát testu (při kontrole přes Fisherův přesný test, pokud byly uvedené hodnoty příliš nízké).

Je třeba upozornit, že metoda polozavřených otázek přináší od respondentů poměrně chudá data, která mohou být zkreslená aktuálním rozpoložením respondenta a jeho ochotou na ně písemně odpovídat. Určité zkreslení může nastat i při jejich kódování. Analýza je tedy přesnější, pokud pracuje s vyššími počty respondentů, zatímco u menších skupin roste riziko zkreslení odpovědi o programu.

PREZENTACE VÝLEDKŮ

VZTAH K MÍSTU

V průběhu programu došlo k mírnému posílení vztahu respondentů ke svému místu (v. tab. č. 4). Protože toto navýšení bylo poměrně malé, jeho statistická významnost se projevila až na větším vzorku, tj. po kalkulaci všech respondentů.

Tab. č. 4 Vztah k místu podle stupňů

Skupina	Počet	Průměr před	Odchylka	Průměr po	Odchylka	Z	P
První stupeň	66	4,46	0,47	4,5	0,5	1,27	0,2
Druhý stupeň	132	4,07	0,6	4,15	0,63	1,81	0,06
Gymnázium	20	4,01	0,45	4,16	0,44	1,76	0,07
Všichni	218	4,18	0,58	4,25	0,61	2,65	0,007*

Poznámka: „*“ označuje statisticky významné rozdíly při $\alpha=0,05$.

V předchozí evaluaci se jako statisticky významné ukázaly rozdíly u chlapců. Výsledky za rok 2014 ale tento trend nepotvrdily, respektive statisticky významné rozdíly vyšly překvapivě pouze u dívek (v. tab. č. 5, 6).

Tab. č. 5 Vztah k místu u chlapců

Skupina	Počet	Průměr před	Odchylka	Průměr po	Odchylka	Z	P
První stupeň	36	4,34	0,54	4,47	0,49	1,4	0,16
Druhý stupeň	58	4	0,6	4,02	0,73	0,54	0,58
Gymnázium	6	4,07	0,5	4,07	0,48	0,2	0,83
Všichni	100	4,13	0,59	4,19	0,67	1,32	0,18

Tab. č. 6 Vztah k místu u dívek

Skupina	Počet	Průměr před	Odchylka	Průměr po	Odchylka	Z	P
První stupeň	29	4,59	0,35	4,63	0,56	0,2	0,81
Druhý stupeň	73	4,11	0,6	4,24	0,53	2,08	0,03*
Gymnázium	14	3,98	0,44	4,2	0,43	2,03	0,04*
Všichni	116	4,21	0,57	4,31	0,54	2,44	0,01*

Poznámka: „*“ označuje statisticky významné rozdíly při $\alpha=0,05$.

Věk žáků podle očekávání záporně koreluje s hodnotami vztahu k místu před ($r=-0,31$) i po ($r=-0,22$) po programu.

Protože výsledky mohly být ovlivněny relativně malou velikostí vzorku, byla následně pro druhý stupeň využita i data za rok 2013 (v. tab. č. 7):

Tab. č. 7 Vztah k místu u žáků druhého stupně za roky 2013-2014

Skupina	Počet	Průměr před	Odchylka	Průměr po	Odchylka	T	P
Chlapci	138	3,92	0,69	4,08	0,63	2,66	0,008*
Dívky	151	4,04	0,65	4,15	0,66	2,2	0,01*
Všichni	290	3,99	0,67	4,12	0,64	3,4	<0,001*

Poznámka: Vzhledem k velikosti vzorku byl použit parametrický t-test. Protože někteří respondenti neuvedli své pohlaví, nemusí součty za chlapce a dívky odpovídat celkovému počtu respondentů. „*“ označuje statisticky významné rozdíly při $\alpha=0,05$.

Přestože dívky vykazovaly před i po programu vyšší míru vztahu k místu než chlapci, nebyly uvedené rozdíly statisticky významné.

VÝZNAM JIZERKY

V první otázce měli žáci doplňovat, co vědí o Jizerce. Z tab. č. 8 je patrné, že žáci před programem zpravidla častěji uváděli předpokládané geografické umístění Jizerky, případně miskoncepty, související s umístěním Jizerky nebo s její záměnou za Jizerské hory či řeku Jizeru. Po programu naopak častěji uváděli konkrétní místní informace o Jizerce, na prvním stupni také častěji refleктоvali svůj pobyt.

Tab. č. 8 Znalost Jizerky

Skupina	Počet	Průměr před	Modus / četnost	Průměr po	Modus / četnost	Z	P
První stupeň	60						
Umístění		0,23	0 /47	0,13	0 /52	0,9	0,35
Místní informace		1	0/31	1,55	0/17	2,16	0,03*
Hodnocení		0,15	0/52	0,53	0/33	4	<0,001*
Vzpomínky		0,1	0/55	0,26	0/51	0,86	0,38
Miskoncepty		0,31	0/44	0,05	0/57	3,09	0,001*
Druhý stupeň	75						
Umístění		0,26	0/57	0,09	0/68	2,42	0,01*
Místní informace		0,89	0/38	1,45	1/36	2,63	0,008*
Hodnocení		0,32	0/54	0,49	0/45	1,69	0,09
Vzpomínky		0,05	0/73	0,1	0/67	1,33	0,18
Miskoncepty		0,16	0/63	0,02	0/73	2,59	0,009*
Třetí stupeň	17						
Umístění		0,35	0/11	0,29	0/12	0	1
Místní informace		2,58	0/6	3,17	2/5	1,75	0,08
Hodnocení		0,35	0/13	0,35	0/11	0	1
Vzpomínky		0,05	0/16	0,17	0/14	0,5	0,6
Miskoncepty		0	0/17	0,05	0/16	-	-

Poznámka: „*“ označuje statisticky významný rozdíl při hodnocení znaménkovým testem na $\alpha=0,05$.

Přenos významu z obecné na konkrétní rovinu dokládají i posuny ve výpovědích u jednotlivých respondentů:

Před programem: „Jizerské hory obklopují Česko.“ – Po programu: „Že v Jizerce je málo obyvatel a domů. Že tam je hezky a svítí sluníčko. A taky dobře vařej. A je tam dřevená chata kde jsme bydleli.“ (Dívka, 9 let, nevyplnila, zda již dříve byla v Jizerských horách)

Před programem: „je tam hezky“ – Po programu: „Je tam moc pěkně. Žije tam 8 obyvatel. Moc se mi tam líbí, chtěla bych tady mít chaloupku“ (Dívka 13 let, před programem navštívila Jizerské hory)

Před programem: „Je v Jizerkách. Je tam chata ve, které budeme 3 dny. Je to v přírodě.“ – Po programu: „Je to osada. Nachází se tam několik restaurantů, malý starý kostelík, je tam spousta přírody, bezva výlety. Turistické chaty.“ (Dívka, 12 let, před programem navštívila Jizerské hory)

Před programem: „nic ještě jsem tam nebyla ale jsou to spíše nějaké hory kde je zima.“ – Po programu: „je tam zima, dům který byl spálen ale znovu obnoven, je tam asi 8 obyvatel, žádný obchod jen 2 restaurace, je tam potůček ve kterým byli rubíny a ty byli drahý a lidé je tam chodily sbírat“ (Dívka, 12 let, před programem nebyla v Jizerských horách).

Před programem: Je v Jizerských horách. – Po programu: „se v ní těžilo dřevo. Vyprávěli příběhy. Hledali safíry. Pálilo se sklo.“ (Chlapec, 10 let, před programem nebyl v Jizerských horách)

Rozdíly mezi chlapci a dívkami se objevily na druhém a třetím stupni v počtu uvedených místních informací o Jizerce po programu. Zatímco na prvním stupni odpovídali chlapci i dívky srovnatelně, na druhém po programu uvedly dívky výrazně více místních reálií ($m=1,71$), než chlapci ($m=1,06$, $z=2,02$, $p=0,04$). Výsledky na třetím stupni mohly být zkresleny malým počtem respondentů, dívky nicméně opět po programu uvedly více místních reálií ($m=3,6$), než chlapci ($m=2$, $z=2$, $p=0,04$).

Ve druhé části žáci vyplňovali, co Jizerka znamená pro ně samotné. Výsledky (v. tab. č. 9) odráží podobný vzorec. Ve všech skupinách přibylo žáků, kteří význam Jizerky charakterizovali v přímém spojení se sebou samotným, na druhém stupni ale nárůst nebyl statisticky významný. Na prvním stupni navíc ubylo žáků, kteří Jizerku spojili s vlastní zkušeností. Na prvním a druhém stupni dále přibylo žáků, kteří význam Jizerky charakterizovali pomocí nějakých jejích specifických rysů. Souhrnně by tedy bylo možné shrnout, že v charakteristice významu Jizerky se posílilo vnímání této lokality jako něčeho, s čím jsou respondenti nějakým způsobem spojeni a současně že přibylo žáků, kteří při popisu takového vztahu uváděli konkrétní rysy lokality.

Tab. č. 9 Osobní význam Jizerky

Kategorie	Počet	Před ANO	Po ANO	Před NE	Po NE	Chí	P
První stupeň							
Zkušenosť	62	14	4	48	58	6,5	0,01*
Vztah		4	37	58	25	39,6	<0.001*
Risy		14	30	48	32	9.2	0.002*
Druhý stupeň							
Zkušenosť	78	5	10	73	68	1,84	0.17
Vztah		20	30	58	48	2,94	0.08
Risy		27	48	51	30	11.3	<0.001*
Třetí stupeň							
Zkušenosť	19	5	5	14	14	0	1
Vztah		4	12	15	7	6.91	0.008*
Risy		5	5	14	14	0	1
Všichni							
Zkušenosť	250	25	19	225	231	0,9	0,34
Vztah		29	80	221	170	30,5	<0.001*
Risy		46	83	204	167	14,3	0,0002*

Uvedené výroky byly až čtyři výroky (např. „mě štválo tak hrozně, že už tam nikdy nechci“, „nic neznamená“) pozitivní:

Před: „Možná jsem tam už byla.“ – Po: „Je pro mě nádherné. Je pro mě dokonalé.“ (dívka, 9 let, neuvěděla, zda před programem byla v Jizerských horách)

Před: „neznám, nové, nevím jaké, slyšela jsem o něm.“ – Po: „mám moc ráda, které se mi líbí, které jsem si oblíbila, které překrásné atd.“ (dívka, 9 let, před programem nebyla v Jizerských horách)

Před: „nevím“ – Po: „Do Jizerek bych se zas vrátil. Jizerka je pro mě ráj.“ (chlapec, 10 let, neuvěděl, zda byl před programem v Jizerských horách)

Před: „Neznám a jistě je zajímavé“ – Po: „má vzácnou historii a pěknou přírodu já bych tam mohla žít večer je krásně vidět obloha a je tam skvělý čerstvý vzduch a jezdí tam fajn lidi“ (dívka, 15 let, před programem nebyla v Jizerských horách)

K dílčímu posunu došlo i v hodnocení jedinečnosti lokality. Ten byl patrný zejména u vnímání sociálních aspektů jedinečnosti Jizerky, např. v reflexi malého počtu obyvatel, vybavenosti obchody či počtem lamp. Celkově ale lze říct, že tato otázka byla pro žáky buď obtížná, nebo již odpovídáním na test unaveni (v. tab. č. 10).

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tab. č. 10 Jedinečnost Jizerky

Kategorie	Počet	Před ANO	Po ANO	Před NE	Po NE	Chí	P
První stupeň	54						
Estetická		12	21	42	33	3,53	0,06
Ekologická		3	9	51	45	3,38	0,06
Přírodní		19	21	35	33	0,16	0,69
Sociální		1	11	53	43	9,38	0,002*
Obecně		7	2	47	52	3,03	0,08
Druhý stupeň	65						
Estetická		22	25	43	40	0,3	0,58
Ekologická		9	11	56	54	0,24	0,62
Přírodní		33	40	32	25	1,53	0,21
Sociální		5	16	60	49	6,87	0,008*
Obecně		5	7	60	58	0,37	0,54
Třetí stupeň	15						
Estetická		2	8	13	7	5,4	0,02*
Ekologická		0	3	15	12	3,33	0,06
Přírodní		6	13	9	2	7,03	0,008*
Sociální		3	1	12	14	1,15	0,28
Obecně		1	2	14	13	0,37	0,54
Všichni	250						
Estetická		36	54	214	196	4,39	0,03*
Ekologická		12	23	238	227	3,72	0,05
Přírodní		58	74	192	176	2,64	0,1
Sociální		9	28	250	222	11,26	<0.001*
Obecně		13	11	237	239	0.18	0.67

Před: „Ještě jsem tam nebyla ale až to zjistím tak mu/jí to řeknu.“ – Po: „Jizerka je zvláštní svou vospělou přírodou a zajímavou historií, je to dost zajímavé místo.“ (dívka, 15 let, před programem nebyla v Jizerských horách)

Před: „protože tam hodně prší a jednou začas vysvitne slunko.“ – Po: „Roste tam rašeliniště není tam žádný krám s potravinama.“ (chlapec, 10 let, neodpověděl, zda byl před programem v Jizerských horách)

DISKUSE

Z obou ročníků evaluace se zdá zřejmé, že program pozitivně působí na vztah žáků k vlastní komunitě (place identity), jakkoliv je takový efekt spíše jen mírný. Je zřejmé, že klíčovou roli zde hraje navazující komunitní projekt. Naopak není jasné, jakou roli hraje gender, uvážíme-li rozdílné výsledky v obou ročnících. Nejpravděpodobnější vysvětlení je, že tyto rozdíly byly způsobeny náhodným výkyvem vyplývajícím ze specifických rysů skupin, které převážily v tom či druhém ročníku. To by korespondovalo i se souhrnnými výsledky za oba roky.

Věk hraje v programu svoji roli. Je zřejmé, že mladší žáci mají silnější vztah ke své komunitě, než starší, v jejich reflexích lokality se také častěji objevují posuny. Je možné, že pobytová část programu vyhovuje svým zaměřením nejvíce žákům prvního stupně, přestože program má své ohnisko ve starších žácích. Bylo by proto dobré promyslet odlišnosti jednotlivých věkových verzí programu a případně navrhnout další změny.

Na druhou stranu se zdá, že genderové téma vystupuje v evaluaci i na jiných místech. Program tedy pravděpodobně působí na dívky trochu jinak, než na chlapce, rozdíl ale zatím nemůžeme jednoznačně pojmenovat.

Přestože v prvním ročníku nebyl zjištěn vliv programu na vnímání Jizerských hor jako atraktivní destinace, program velmi pravděpodobně formuje vnímání významu místa žáky. Žáci si v programu korigují některé miskoncepty o místě, seznamují se s místními realitami a nalézají nové osobní vazby mezi sebou a lokalitou. Je také zřejmé, že naprostá většina žáků vnímá po programu Jizerku pozitivně, jako místo s krásnou a cennou přírodou a zajímavými sociálními souvislostmi.

Nabízí se otázka, do jaké míry je tento posun umocněn metodikou programu a zda nevyplývá z prostého pobytu žáků v lokalitě. Žáci v evaluaci nerefletovali témata, která by explicitně souvisela s interpretativními výlety realizovanými v rámci programu, přestože z nich uváděli dílčí faktografické informace, případně souhrnná tvrzení o zajímavosti lokality či o tom, že Jizerka je „plná příběhů“. Bylo by proto zajímavé zaměřit příští evaluaci explicitně na hlavní témata interpretativních výletů, tj. ověřovat například, čím jsou pro nás rašeliniště důležitá.

Celkově se zdá, že program je poměrně úspěšný, byť některé aspekty jeho fungování dosud nejsou úplně jasné.

DOPORUČENÍ

Pro program

- Nabízet program především v pětidenní variantě a davit žákům více času na reflexi programu a vlastní sociální aktivity.
- Znovu promyslet rozdíly mezi variantami programu pro jednotlivé stupně.
- Zařadit do programu aktivity na posilování spolupráce ve skupině.
- Více diskutovat s učiteli metodiku tematické interpretace tak, aby jí dokázali použít při facilitaci přípravy žákovských projektů.
- Začít s prací žáků na projektu již v pobytovém středisku.

Pro evaluaci

- Analyzovat vnímání významu místa pomocí hloubkových kvalitativních metod (rozhovory);
- Analyzovat úspěšnost komunikace témat jednotlivých interpretativních výletů.
- Porovnat konstrukční validitu použité škály na vztah k místu s jiným nástrojem a porovnat efekt programu.

LITERATURA

Cincera, J., Johnson, B., & Kovacikova, S. (v recenzním řízení). Evaluation of a place-based interpretation programme: from there to here. *Applied Environmental Education & Communication Journal*.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PŘÍLOHA UKÁZKA DOTAZNÍKU PŘED PROGRAMEM

---

pretest Kořeny (2014)

Ahoj,

následujících pár týdnů se budete ve středisku ekologické výchovy Jizerka a pak ve škole zabývat programem o Jizerských horách a o místě, ve kterém žiješ. Protože nás zajímá, jak program funguje, potřebovali bychom se Tě před programem (a pak ještě jednou po něm) zeptat na pár věcí. Nikam se nepodepisuj, jenom Tě prosíme, abys na každou otázku odpovídal/-a nejlíp, jak můžeš. Vyplň prosím všechny otázky.

Díky za spolupráci, David (SEV Jizerka) a Honza (Technická univerzita v Liberci)

*Na začátek se Tě zeptáme na pár věcí, které se týkají **místa, ve kterém žiješ**. Tvého města, vesnice, blízkého okolí. Co si o svém místě (místu, kde žiješ) myslíš? Zamračený smajlík znamená „určitě ne“ a usměvavý „určitě ano“.*

Místo, kde žiji, je ...

1. ... **zajímavé** (zamračený smajlík znamená „určitě ne“, usměvavý „určitě ano“):

2. ... **jedinečné - jiné, než ostatní**:

3. ... **pro mě důležité**:

4. ... **hezké** (zamračený smajlík znamená „určitě ne“, usměvavý „určitě ano“):

5. ... plně zajímavých příběhů:

6. ... místo, kam se vždy rád/-a vracím:

7. ... místo, kde se cítím dobře:

Za pár dní naštívíš vesnici **Jizerka** v Jizerských horách. Doplň nám prosím následující věty:

O Jizerce **vím**, že

.....
.....
.....

Jizerka je **pro mě** místo, které

.....
.....
.....

Kdybys měl/-a někomu jednou větou říct, co je na Jizerce **jiné, než jinde**, bylo by to

.....
.....
.....

A už jen na závěr...

Jsi: KLUK - HOLKA (zakroužkuj)

Je Ti ..... let (dopiš)

Už jsi někdy byl/-a na Jizerce? ANO – NE (zakroužkuj)

Na závěr Tě poprosíme o vytvoření Tvého jedinečného kódu, který potřebujeme pro zpracování výsledků. Vytvoříš si ho z prvních písmenek křestních jmen Tvého, Tvojí maminky a Tvého tatínka. Na závěr napiš den svých narozenin.

Příklad: Karel se narodil 17. července, jeho maminka se jmenuje Pavla a táta Jarda, takže jeho kód je „KPJ17“.

Tvůj jedinečný kód: .....

Díky, to je všechno!